

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΙΤΖΙΚΑΚΗΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΖΑΓΚΙΟΡΗ
ΜΠΕΤΥ ΡΑΜΦΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΗΘΙΚΑ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ
(ΕΝΟΤΗΤΕΣ 1n & 2n)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Με ποια συλλογιστική πορεία οδηγήθηκε ο Αριστοτέλης στο συμπέρασμα ότι η ηθική αρετή δεν είναι έμφυτη ιδιότητα; (Ενότητα 1η). Ποιος είναι ο τρόπος με τον οποίο ο φιλόσοφος δομεί και ανελίσσει τη σκέψη του;
2. «οὔτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεία ἀνδρείοι» (Ενότητα 2η): Ποιο παράδοξο επισημαίνεται στο χωρίο αυτό; Να το σχολιάσετε.
3. α. ἔθος: Να γράψετε δύο ομόρριζα ρήματα της λέξης στην αρχαία ελληνική και δύο ομόρριζα ουσιαστικά στη νέα ελληνική.
β. πῦρ: Να γράψετε τέσσερις φράσεις της νέας ελληνικής στις οποίες χρησιμοποιείται η λέξη.
4. «ὄσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν ... καὶ τὰ οἰκεία ἀναίρειν»: Ποιο είναι το νόημα των λόγων αυτών του Αριστοτέλη και ποιες ήταν οι συνέπειες για τη ζωή του στην Ακαδημία από την τήρηση αυτής της αρχής;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αντίθετα με την αριστοκρατική αντίληψη ότι η αρετή είναι δώρο της φύσης που τελεσιδικά δίνεται ή όχι στον άνθρωπο από τη γέννησή του, ο Αριστοτέλης υποστηρίζει στην 1η Ενότητα ότι οι ηθικές αρετές δεν είναι έμφυτες αλλά επίκτητες ιδιότητες. Για να οδηγηθεί σε αυτό το συμπέρασμα, ο φιλόσοφος ακολούθησε την εξής συλλογιστική πορεία:
 - Οι ιδιότητες που υπάρχουν εκ φύσεως σε ένα έμβιο ή άβιο ον δεν είναι δυνατόν ν' αλλάξουν με τον εθισμό και την επανάληψη. Για να τεκμηριώσει τη θέση του αυτή, ο φιλόσοφος προσκομίζει δύο παραδείγματα από την καθημερινή εμπειρία (συγκεκριμένα, αναφέρεται στην καθοδική κίνηση της πέτρας και στην ανοδική της φωτιάς, οι οποίες είναι αδύνατον να αντιστραφούν με τον εθισμό).
 - Η ηθική αρετή αποκτάται με τον εθισμό («ἔθος»), με την επανάληψη κάποιων ενεργειών που οδηγεί στη συνήθεια. Εξάλλου, το επίθετο «ἠθικός» έχει ετυμολογική συγγένεια με τη λέξη «ἔθος», η οποία με τη σειρά της παραπέμπει και σε συγγένεια εννοιολογική.
 - Επομένως, οι ηθικές αρετές δεν υπάρχουν μέσα μας εκ φύσεως.
 Ο Αριστοτέλης, για να καταλήξει σε μια γενικότερη αρχή, διατύπωσε αρχικά κάποιες προτάσεις με μερικό περιεχόμενο, ενίσχυσε την εγκυρότητά τους με απλά παραδείγματα και κατέληξε επαγωγικά σε ένα συμπέρασμα με καθολική ισχύ.
2. Διαβάζοντας το συγκεκριμένο χωρίο, εύλογα γεννιέται το ερώτημα σχετικά με το πώς είναι δυνατόν να γίνεται κάποιος δίκαιος κάνοντας δικαίες πράξεις ή σώφρων κάνοντας σώφρονες πράξεις, χωρίς να θεωρείται πως κατέχει ήδη τις συγκεκριμένες ιδιότητες, αφού συμπεριφέρεται κατ' αυτόν τον τρόπο. Ο ίδιος ο Αριστοτέλης απαντά λίγο πιο κάτω ότι δίκαιος ή σώφρων δεν είναι κάποιος που απλώς πράττει πράξεις δικαιοσύνης ή σωφροσύνης αντίστοιχα (γιατί μπορεί να τις πράττει στην τύχη ή με την υπόδειξη κάποιου άλλου), αλλά αυτός που τις πράττει α) έχοντας συνείδηση του τι πράττει, β) έχοντας επιλέξει ενσυνείδητα τις πράξεις αυτές και έχοντας δηλώσει την προτίμησή του γι' αυτού του είδους τις πράξεις, γ) έχοντας κάνει τις πράξεις αυτές μόνιμο, σταθερό και αμετάβλητο τρόπο συμπεριφοράς του. Ο άνθρωπος λοιπόν με την επανάληψη κάποιων ηθικών πράξεων θα αποκτήσει και τις αντίστοιχες ηθικές ιδιότητες και τότε πλέον οι πράξεις του θα έχουν ανώτερη ποιότητα, αφού θα τελούνται από τον ίδιο συνειδητά και αυτοπροαίρετα.
3. α) ρήματα: ἐθίζω, εἴωθα
ουσιαστικά: ἦθος, εθισμός
β) i) πυρ και μανία,
ii) πυρ, γυνή και θάλασσα,
iii) βάπτισμα του πυρός,
iv) παρανάλωμα του πυρός.
4. Βλ. εισαγωγή σχολικού βιβλίου, «Ο Αριστοτέλης στην Ακαδημία του Πλάτωνα», σελ. 141: «Είκοσι χρόνια ... να σωθεί η αλήθεια»

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένους Κατὰ Τιμοκράτους, 212-213

Βούλομαι τοῖνυν ὑμῖν κάκεινο διηγήσασθαι, ὃ φασί ποτ' εἰπεῖν Σόλωνα κατηγοροῦντα νόμον τινὸς οὐκ ἐπιτήδειον θέντος. Λέγεται γὰρ τοῖς δικασταῖς αὐτὸν εἰπεῖν, ἐπειδὴ τᾶλλα κατηγορήσεν, ὅτι νόμος ἐστὶν ἀπάσαις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ταῖς πόλεσιν, ἐάν τις τὸ νόμισμα διαφθῆρῃ, θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι. Ἐπερωτήσας δ' εἰ δίκαιος αὐτοῖς καὶ καλῶς ἔχων ὁ νόμος φαίνεται, ἐπειδὴ φῆσαι τοὺς δικαστάς, εἰπεῖν ὅτι αὐτὸς ἡγεῖται ἀργύριον μὲν νόμισμα εἶναι τῶν ἰδίων συναλλαγμάτων εἵνεκα τοῖς ἰδιώταις εὐρημένον, τοὺς δὲ νόμους ἡγοῖτο νόμισμα τῆς πόλεως εἶναι. Δεῖν δὴ τοὺς δικαστάς πολλῶ μάλλον, εἴ τις ὁ τῆς πόλεως ἐστὶ νόμισμα, τοῦτο διαφθῆρῃ καὶ παράσημον εἰσφέρει, μισεῖν καὶ κολάζειν, ἢ εἴ τις ἐκεῖν' ὁ τῶν ἰδιωτῶν ἐστιν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το κείμενο που σας δίνεται.

Η δ' ἠθική ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλῖνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνε-
ται.

www.poukamisas.gr

Ειδικά
μαθήματα

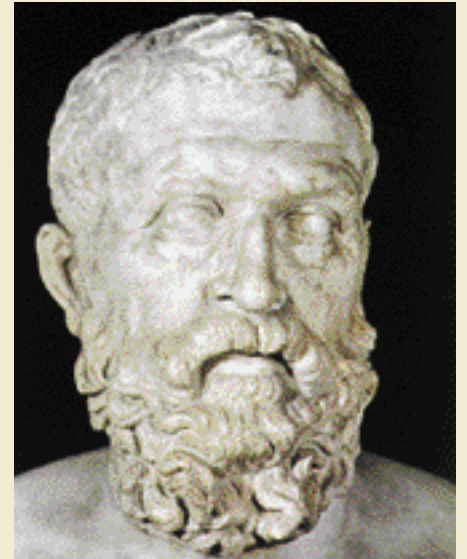
Για τους μαθητές εκείνους που προσανατολίζονται σε σπουδές οι οποίες απαιτούν την εξέταση ειδικών μαθημάτων, στα Φροντιστήρια Πουκαμισάς λειτουργούν τμήματα Σχεδίου και Ξένων Γλωσσών, ενώ εξασφαλίζεται και πρόγραμμα γυμναστικής αγωγής.

Σχέδιο, ελεύθερο και γραμμικό
Στίβος και κολύμβηση
Ξένες Γλώσσες

Το πρόγραμμα όλων των ειδικών μαθημάτων καταρτίζεται κατά τέτοιο τρόπο και μέθοδο, ώστε να παραμένει απρόσκοπτη η διδασκαλία των υπολοίπων μαθημάτων.

φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΣΟΛΩΝ
(639-559 π.Χ)

Αθηναίος νομοθέτης, φιλόσοφος και ποιητής προερχόμενος από οικογένεια αριστοκρατικών. Την εκτίμησή των συμπολιτών του είχε καταφέρει να την κερδίσει πριν ταξιδεύσει σε ξένες χώρες και φέρει ιδέες για νομοθετικές μεταρρυθμίσεις. Το μέσον για να γίνει δημοφιλής ήταν τα ποιήματά του και ιδιαίτερα η ελεγεία του για την απελευθέρωση της Σαλαμίνας από τους Μεγαρείς (604 π.Χ). Το 594 π.Χ ο Σόλων ορίστηκε άρχων της πόλης των Αθηνών κομίζοντας ιδέες για ισονομία των τάξεων. Στην πράξη αυτό προσπάθησε να το πετύχει εισάγοντας την καινοτομία της περίφημης σεισάχθειας (απόσχιση βαρών). Ήταν ένα μέτρο που ανακούφισε χιλιάδες ανθρώπους οι οποίοι είχαν βάλει υποθήκη τα κτήματά τους και τον ίδιο τον εαυτό τους εξαιτίας χρεών. Η νομισματική αλλαγή ήταν το επόμενο βήμα του, ενώ συνέπεια των ανακατατάξεων στο χώρο των ...τάξεων ήταν η δημιουργία μιας κλάσης πλουσίων προερχομένων από τους ιππείς (θήτες και ζευγίτες οι άλλες τάξεις με βάση το εισόδημα) οι περίφημοι πεντακοσιομέδιμνοι. Η διαθήκη ως τρόπος μεταβίβασης κληρονομιάς και η καθιέρωση της εισαγγελίας, δηλαδή της καταγγελίας πολίτου ενώπιον δικαστικού άρχοντα ήταν οι σημαντικότερες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις του Σόλωνος. Δίκαια κατατάχθηκε στους 7 σοφούς της αρχαιότητας.

2. Να γράψετε το ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

θέντος: το απαρέμφατο ενεστώτα στην ίδια φωνή

λέγεται: τον ίδιο τύπο στην υποτακτική μέσου παρακειμένου

διαφθείρη: το γ' πληθυντικό ευκτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή

έπερωτήσας: την ονομαστική πληθυντικού της μετοχής αορίστου β' στο αρσενικό γένος

φαίνεται: το β' ενικό προστακτικής παθητικού αορίστου β'

άπάσαις: τη δοτική πληθυντικού στο αρσενικό γένος

τὸ νόμισμα: τη δοτική ενικού

ἔχων: την κλητική ενικού στο ίδιο γένος

πολλῶ: το επίρρημα και στους τρεις βαθμούς

καλῶς: τα παραθετικά του επιρρήματος

3. **πίνος, ἐπιπήδειον, τοῖς δικασταῖς, τοῖς ιδιώταις, μισεῖν:** Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παραπάνω όρους.

4. **«ἐάν τις τὸ νόμισμα διαφθείρη»:** Να εντοπιστεί η απόδοση του υποθετικού λόγου και να αναγνωριστεί το είδος του.

5. **ἔχων:** Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τη μετοχή και να τη μετατρέψετε σε ισοδύναμη δευτερεύουσα πρόταση.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. **Επιθυμῶ,** λοιπόν, κι εκείνο να σας διηγηθῶ, το οποίο λένε ότι εἶπε κάποτε ο Σόλωνας, όταν κατηγορούσε κάποιον που θέσπισε νόμο ακατάλληλο. Αναφέρεται λοιπόν ότι αυτός εἶπε στους δικαστές, αφού και στ' άλλα διατύπωσε κατηγορίες, ότι σε όλες σχεδόν τις πόλεις υπάρχει νόμος, αν κάποιος νοθεύσει το νόμισμα, η τιμωρία να είναι ο θάνατος. Αφού τους ρώτησε στη συνέχεια εάν σε αυτούς φαίνεται ο νόμος δίκαιος και ότι είναι σωστός, επειδή οι δικαστές (λέγεται) ότι συμφώνησαν, (λένε) ότι εἶπε πως ο ίδιος νομίζει ότι τα χρήματα είναι θεσμός που έχει εφευρεθεί από τους ιδιώτες χάριν των ιδιωτικών συναλλαγών, οι νόμοι όμως νομίζε ότι είναι θεσμός της πολιτείας. (Ἐλεγε) λοιπόν ότι, αν κάποιος καταστρέφει και παραποιεί αυτό που αποτελεί θεσμό της πολιτείας, πρέπει οι δικαστές να τον μισούν και να τον τιμωρούν πολύ περισσότερο από εκείνον (που νοθεύει) αυτό που αποτελεί (θεσμό) των ιδιωτών.

2. **θέντος:** τιθέναι

λέγεται: εἰρημένον ἤ

διαφθείρη: διαφθεροῖεν

έπερωτήσας: έπερόμενοι

φαίνεται: φάνηθι

άπάσαις: άπασι(ν)

τὸ νόμισμα: τῶ νομίσματι

ἔχων: (ῶ) ἔχων

πολλῶ: πολὺ - πλεόν - πλείστα (ἢ πλείστον)

καλῶς: κάλλιον - κάλλιστα

3. **πίνος:** αντικείμενο στη μετοχή «κατηγοροῦντα» και υποκείμενο στη μετοχή «θέντος»

ἐπιπήδειον: επιθετικός προσδιορισμός στο «νόμον»

τοῖς δικασταῖς: έμμεσο αντικείμενο στο απαρέμφατο «εἰπεῖν»

τοῖς ιδιώταις: δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου από τη μετοχή «εὔρημένον»

μισεῖν: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο απρόσωπο απαρέμφατο «δεῖν».

4. **«ἐάν τις τὸ νόμισμα διαφθείρη»:** Ο υποθετικός λόγος είναι εξαρτημένος και η απόδοσή του εντοπίζεται στο απαρέμφατο «εἶναι», που ισοδυναμεί στον ευθύ λόγο με οριστική ενεστώτα («έστί»). Δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον.

5. **ἔχων:** κατηγορηματική μετοχή, εξαρτώμενη από το συνδετικό ρ. φαίνεται, συνημμένη στο υποκείμενό του («ὁ νόμος»). Αναλύεται σε δ/α ειδική πρόταση, που εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, γιατί το ρήμα εξάρτησης («φαίνεται») είναι αρκτικού χρόνου: ὅτι καλῶς ἔχει ὁ νόμος.

Η διαρκώς
αύξουσα πορεία
του αριθμού
των μαθητών μας
αποδεικνύει την
εμπιστοσύνη τους
στο άρτιο
εκπαιδευτικό μας
έργο.

